

FIATAL GAZDÁK ÁRBEVÉTEL ÉS JÖVEDELEM ELVÁRÁSAI A VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM INDULÓ TÁMOGATÁSÁNAK TÜKRÉBEN

YOUNG FARMERS REVENUE AND INCOME EXPECTATION IN THE LIGHT INITIAL SUPPORT OF THE RURAL DEVELOPMENT PROGRAM

PRIVÓCZKI ZOLTÁN ISTVÁN PhD-hallgató

Kaposvári Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola

ABSTRACT

As in other countries of the European Union, the average age of agricultural workers is growing in Hungary, and the host society is aging. 31% of farmers are over 65 years of age, while the proportion of under 34 is only 6.1%. Apart from the aging of the farmers' layer, it is a significant problem that the proportion of people with special needs is less than half of the EU average among young people under the age of 35. It is therefore necessary to support, in a complex manner, the promotion of generational change in generators by involving young farmers with appropriate professional skills and experience. Supporting the establishment of young farmers, together with the promotion of the transformation of the holding structure, improving the age structure of the agricultural labor force, increasing the population retention capacity of the rural area and maintaining long-term agricultural activity. The successful operation of the winning support not only leads to financial management, but also financial and accounting requirements for young farmers. Newly-established businesses must also generate revenue and domestic income, in addition to domestic agricultural conditions. Are young people wishing to work in animal husbandry and horticulture in high-added labor-intensive agricultural sectors so that they will be able to meet these expectations by incorporating their theoretical financial and accounting knowledge into the everyday life of young farmers and become the basis for business-oriented farming.

1. Bevezetés

Az Európai Unió más országaihoz hasonlóan Magyarországon is növekszik a mezőgazdaságban dolgozók átlagéletkora, a gazdtársadalom előregszik. A gazdálkodók 31 százaléka 65 év feletti, míg a 34 év alattiak aránya csupán 6,1 százalék. A gazdálkodói réteg előregedésén túl jelentős probléma, hogy a szakismerettel rendelkezők aránya a 35 évnél fiatalabbak körében az uniós átlagnak csak mintegy fele. Szükséges tehát a megfelelő szakmai képzettséggel és gyakorlattal rendelkező fiatal gazdálkodók bevonásával a termelői generációváltás elősegítésének speciális eszközökkel történő,

komplex módon történő támogatása. A fiatal mezőgazdasági termelők gazdaságalapításának támogatása, ezzel együtt a birtokstruktúra átalakításának előmozdítása, a mezőgazdasági munkaerő korstruktúrájának javítása, a vidék népességmegtartó képességének növelése és a mezőgazdasági tevékenység hosszú távú megtartása. A magas hozzáadott értékű, munkaerő-intenzív agrárágazatokban - az állattenyésztésben és a kertészetben – tevékenykedni kívánó fiatalok támogatása a 2017. évi „A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás” című VP2-6.1.1-16 kódszámú felhívás kiemelten kezeli.

Magyarország Kormányának fenti felhívása a fiatal mezőgazdasági termelők gazdaságalapításának előmozdítását, továbbá a vidéki térségek népességmegtartó képességének és a mezőgazdasági termelőtevékenység versenyképességének növelését helyezi előtérbe. A Kormány a Partnerségi Megállapodásban célul tűzte ki a fiatal gazdálkodók speciális eszközökkel történő, komplex támogatását, amelynek része a fiatal mezőgazdasági termelők induló támogatása is. A cél elérését a Kormány a fiatal gazdálkodók együttműködésével tervezi megvalósítani. Az együttműködés keretében a Kormány vállalta, hogy: a felhívás feltételeinek megfelelő projekteket 40 000 eurónak megfelelő forintösszegű vissza nem térítendő támogatásban részesíti a rendelkezésre álló forrás erejéig. A támogatási kérelmet benyújtó fiatal gazdálkodók az együttműködés keretében pedig vállalják, hogy: projektjük megvalósításával hozzájárulnak a vidék népességmegtartó képességének növeléséhez és a mezőgazdasági tevékenység hosszú távú megtartásához, új mezőgazdasági vállalkozás létrehozásával a kapott támogatáson felül önerőből finanszírozzák a projektet.

2. Problémafelvetés

2.1. Fiatal gazdálkodók magyarországi helyzetképe

Magyarországon a mezőgazdaság a GDP-hez megközelítőleg 4%-kal járul hozzá, ez valamivel magasabb, mint az európai átlag. Az agrárszektor nemzetgazdasági fontosságát jelzi, hogy hazánkban a turizmus mellett kizárólag a mezőgazdaság rendelkezik pozitív külkereskedelmi egyenleggel. 1999-ben 275 ezer főt foglalkoztatott a mezőgazdaság, erdőgazdaság és a halászat együttesen, addig 2005-ben már csak 194 ezer főt, míg 2008-ban ez 174 ezer főre esett vissza.¹ Országunkban 5,3 millió hektáron folyik mezőgazdasági földművelés, kevesebb, mint a népesség 5%-a 174 ezer fő dolgozik a mezőgazdaságban és számok folyamatosan csökken.² A mezőgazdaságilag hasznosított terület 90%-át, mintegy 180 ezer gazdálkodó műveli.³ Az élethivatásszerűen a mezőgazdaságból élők száma jelenleg alig 200 ezer főre tehető, ennek közelíteni kellene a 25–30 évvel ezelőtti 500 ezres létszámhoz. Ha nem növekszik a mezőgazdaság eltartó képessége a vidék folyamatos leépülésével, elszegényedésével kell számolnunk.⁴ Az AGRYA (Fiatal Gazdák Magyarországi Szövetsége) és a KSH (Központi Statisztikai Hivatal) együttműködve közös kutatásokat végeznek. Kutatási programjaik elsősorban a fiatal gazdák generációs kérdéseire fókuszálnak.

Az elemzés során megállapítást nyert, hogy a mezőgazdaság aránya a GDP-ben 3,8–4% Magyarországon, ugyanakkor a mezőgazdaságra építő ágazatokat is figyelembe véve 10–12%. A 2014. évet figyelembe véve mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodó szervezetek száma 8442 volt és a 485 ezer egyéni gazdaságot tartottak számon. A gazdálkodók 31%-a 65 év feletti, az átlagéletkor pedig 56 év. Ugyancsak 2014. évben 61 763 fiatal gazdát tartottak nyilván, ami a gazdák 12,8%-a. A Fiatal

gazdák átlagéletkora 34 év, 77%-uk férfi, 23%-uk pedig nő.⁵ Hosszú távon a magyar mezőgazdaságban sem kerülendő el a mezőgazdasági munkaerő további csökkenése. Napjainkban két fontos oka van annak, hogy a mezőgazdaságban a foglalkoztatottak létszáma stabilizálódjék. Az egyik ok, hogy a hazai foglalkoztatási ráta szintjét feltétlenül növelni kell, és erre az alacsony képzettséggel rendelkező vidéki népesség esetében csak a nemzetgazdasági ágazatban lehet előrelépni. A másik ok, hogy bár növekedett a mezőgazdaság termelékenységé az elmúlt években, annak alapvető oka az állattenyésztési ágazat részarányának erős visszaesése volt.⁶

2.2. A fiatal mezőgazdasági termelők új helyzet előtt

A fiatal gazdák 2017. évtől már nem vállalkozásaik indításához kapnak támogatást – a pályázati felhívás címétől eltérő módon –, hanem meglévő 12 hónapnál nem régebben alapított egyéni vagy társas vállalkozásaik továbbfejlesztéséhez. A támogatási kérelem benyújtásakor már legalább 6000, de legfeljebb 25 000 Standard Termelési Érték (STÉ) termelési potenciállal (üzemmérettel) kell, hogy rendelkezzenek. Ennek számítása a növénytermesztési ágazatban a benyújtott egységes területalapú támogatási kérelem (TERA) alapján egyszerű, letisztult és világos. Ellenben az állattenyésztési ágazattal, ahol számítás menete, lépése az igazolások módja komoly szaktudást, precíz nyilvántartást igényelnek. Az esetleges hibás számítás nem megfelelő STÉ értéket eredményez, mely jelentősen befolyásolja a pályázat megítélését súlyosabb esetben annak sikerességét.

Az elnyert támogatás sikeres üzemeltetése, nem csak gazdálkodási, hanem pénzügyi és számviteli elvárásokat is támaszt a fiatal gazdálkodókkal szemben. Az újonnan alapított vállalkozásoknak a hazai agrárgazdasági viszonyok mellett árbevételt, majd jövedelmet is kell realizálniuk. A magas hozzáadott értékű, munkaerő-intenzív agrárágazatokban így az állattenyésztésben és a kertészetben tevékenykedni kívánó fiataloknak képesnek kell lenniük eme elvárásoknak úgy megfelelniük, hogy elméleti pénzügyi és számviteli tárgyú tudásuk még nem nőtt fel a szankció és problémamentes megoldásokhoz. 2017. évi pályázati kiírást megelőzően időben legközelebb 2015. évi hasonló jogcímű pályázati felhívás állt. [24/2015. (IV. 28.)] MvM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a fiatal mezőgazdasági termelők indulásához 2015. évben igényelhető támogatások címmel) A jelen 2017. évi támogatási rendszer nem csak azért jelentett új helyzetet a fiatal gazdálkodók részére, mert immáron kizárólag meglévő újonnan alapított gazdaságok pályázhattak, hanem azért is, mert a korábban elfogadott a fiatal gazdák pénzügyi tervében a működési időszak 4. és 5. évének végére vállalt mezőgazdasági termelő tevékenységből származó bevétel 40%-ot meghaladó eltérésén túli szankció mellett, új elemként az elvárt jövedelem is megjelent.

3. Anyag és módszer

Vizsgálataim magyarországi a Dél-alföldi régióban (Csongrád–Bács–Békés megyék) található településeken élő fiatal gazdákra korlátozódtak. Nem reprezentatív jellegűek. Mélyinterjúk kvalitatív kutatási módszert alkalmaztam 147 fő (n = 147) nul-

ladik („0”) évüket töltő fiatal gazdák esetében. Pénzügyi terv vizsgálata során elsősorban a vállalt árbevétel és jövedelemviszonyokra reflektáltam, az adható pontszám és a későbbi működtetési időszakot illető szankciómentes fenntarthatóság függvényében.

1. táblázat. VP2-6.1.1-16 kódszámú felhívás szerinti fiatal gazda működtetési évei

Table 1. VP2-6.1.1-16 of code calls under the young farmers operating years

0. év	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év
2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.

Forrás: saját szerkesztés (2017)

3.1. Mezőgazdasági árbevétel elvárások

A fiatal gazdák pénzügyi tervének értékelése során Mezőgazdasági tevékenységből származó bevételt és mezőgazdasági szolgáltatásból származó bevételt különböztetünk meg, melyet a Vidékfejlesztés Program VP2-6.1.1-16 kódszámú felhívása összességében mezőgazdasági árbevételnek deklarál. Mezőgazdasági tevékenységből származó bevétel alatt a felhívás a mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodó gazdaságából származó termékek értékesítéséből származó bevételek összegét érti. Így a növénytermesztés, kertészet, szőlő- és gyümölcsstermesztés, valamint a szántóföldi növénytermesztés, gyepezőgazdálkodás árbevételét, szabadföldi-, üvegházi-, és fólia alatti zöldségtermesztés, virág- és dísznövénytermesztés, faiskola és egyéb kertészet, szőlő- és saját termelésű szőlő feldolgozásából származó bortermelést, gyümölcsstermesztés árbevételét. Állattenyésztés esetében, az állatok és állati termékek értékesítéséből származó árbevétel, vadgazdálkodásból származó bevételek összegét. Mezőgazdasági szolgáltatásból származó bevétel alatt a felhívás másoknak végzett gépi munkából és gépbérletből származó árbevételt érti.

„A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás” című VP2-6.1.1-16 kódszámú felhívás pénzügyi tervének bírálata:

- A működési időszak 4. évére tervezett mezőgazdasági árbevétel és a működési időszak első évére tervezett mezőgazdasági árbevétel arányát vizsgálja százalékban kifejezve, mely esetben a számítás módja: $Mg\text{-i árbev.} = [Mg\text{-i árbev. (4. év)}/Mg\text{-i árbev. (1. év)}] * 100.$

2. táblázat. VP2-6.1.1-16 kódszámú felhívás szerinti fiatal gazda árbevétel vizsgálata

Table 2. VP2-6.1.1-16 of code call under the young farmer revenue test

	Értékelés módja	Adható pont
1.	az érték 150%-nál kisebb	0 pont
2.	az érték 150%-ot eléri, de 175%-nál kisebb	1 pont
3.	az érték 175%-ot eléri, de 200%-nál kisebb	2 pont
4.	az érték 200%-ot eléri, vagy azt meghaladja	3 pont

Forrás: A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás (2017) Kódszám: VP2-6.1.1-16 Miniszterelnökség, Széchenyi 2020; 11. számú szakmai melléklet 9. oldal.

- Mezőgazdasági árbevétel arányt vizsgálja az összes árbevételen belül a működési időszak 4. évében százalékban kifejezve, mely esetben a számítás módja: $Mg\text{-i árbev. arány} = [Mezőgazdasági árbev. (4. év)/Értékesítés Nettó árbevétele (4. év)] * 100.$

3. táblázat VP2-6.1.1-16 kódszámú felhívás szerinti fiatal gazda árbevétel vizsgálata

Table 3. VP2-6.1.1-16 of code call under the young farmer revenue rate test

	Értékelés módja	Adható pont
1.	az érték 60%-nál kisebb	0 pont
2.	az érték 60%-ot eléri, de 70%-nál kisebb	1 pont
3.	az érték 70%-ot eléri, de 80%-nál kisebb	2 pont
4.	az érték 80%-ot eléri, vagy azt meghaladja	3 pont

Forrás: A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás (2017) Kódszám: VP2-6.1.1-16 Miniszterelnökség, Széchenyi 2020.; 11. számú szakmai melléklet 9. oldal.

3.2. Mezőgazdasági jövedelem elvárások

„A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás” című VP2-6.1.1-16 kódszámú felhívás pénzügyi tervének bírálata:

- A működési időszak 3. évében tervezett mezőgazdasági tevékenységből elért jövedelem és a 2016. évi garantált bérminimum arányát veszi figyelembe százalékban kifejezve, mely esetben a számítás módja: $[Mg-i\ tevékenységből\ származó\ jövedelem\ (3.\ év) / 12 / Garantált\ bérminimum\ havi\ összege\ (129\ 000\ Ft/hó)] * 100$

4. táblázat. VP2-6.1.1-16 kódszámú felhívás szerinti fiatal gazda mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelem vizsgálata

Table 4. VP2-6.1.1-16 code call under the young farmer agricultural income test

	Értékelés módja	Adható pont
1.	az érték 150%-nál kisebb	0 pont
2.	az érték 150%-ot eléri, de 170%-nál kisebb	1 pont
3.	az érték 170%-ot eléri, de 185%-nál kisebb	2 pont
4.	az érték 185%-ot eléri, de 200%-nál kisebb	3 pont
5.	az érték 200%-ot eléri, vagy azt meghaladja	4 pont

Forrás: A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás (2017) Kódszám: VP2-6.1.1-16 Miniszterelnökség, Széchenyi 2020.; 11. számú szakmai melléklet 10. oldal.

- A működési időszak 3. évében tervezett mezőgazdasági tevékenységből elért jövedelem és a 2016. évi garantált bérminimum arányát veszi figyelembe százalékban kifejezve, mely esetben a számítás módja: $[Mg-i\ tevékenységből\ származó\ jövedelem\ (4.\ év) / 12 / Garantált\ bérminimum\ havi\ összege\ (129\ 000\ Ft/hó)] * 100$

5. táblázat. VP2-6.1.1-16 kódszámú felhívás szerinti fiatal gazda mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelem vizsgálata

Table 5. VP2-6.1.1-16 code call under the young farmer agricultural income test

	Értékelés módja	Adható pont
1.	az érték 225%-nál kisebb	0 pont
2.	az érték 225%-ot eléri, de 250 %-nál kisebb	1 pont
3.	az érték 250%-ot eléri, de 275 %-nál kisebb	2 pont
4.	az érték 275%-ot eléri, de 300 %-nál kisebb	3 pont
5.	az érték 300%-ot eléri, vagy azt meghaladja	4 pont

Forrás: A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás (2017) Kódszám: VP2-6.1.1-16 Miniszterelnökség, Széchenyi 2020.; 11. számú szakmai melléklet 10. oldal.

4. Eredmények és értékelések

A vizsgált nulladik („0”) évüket töltő fiatal gazdák esetében arra az eredményre jutottam, hogy a mezőgazdasági árbevétel tekintetében az adott fiatal gazdának, figyelembe véve a pályázati felhívás egyéb elvárásain túl (4. működési évében fő állású, mg-i fő tevékenégi körű egyéni vállalkozónak vagy gazdasági társaság vezetőjévé kell válnia) legalább 2 pontszám elérése érdekében az alábbi idealizált mezőgazdasági termelésből származó (nettó) árbevétel kell elérni ahhoz hogy járulékait, Ön és családfenntartását valamint kötelezettségeit fedezni tudja.

6. táblázat. Fiatal gazda idealizált árbevétel kalkuláció

Table 6. Young farmer idealized revenue calculation

	Megvalósítási időszak				
	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év
Mezőgazdasági termelésből származó bevétel nettó Ft,-)	2 500 000	4 200 000	5 000 000	5 800 000	6 200 000

Forrás: saját szerkesztés (2017)

A fenti kalkuláció nem csak a teljesíthetőség irányában hat, hanem igyekszik ki-küszöbölni az irreális mezőgazdasági termelésből származó bevétel és jövedelem kalkulációkat, melyek súlyos szankciókat vonnak maguk után. A számított szankció mértéke mindkét vonatkozásban a jogosulatlanul igénybe vett többletpontok után a támogatói okiratban meghatározott támogatási összeg 10%-a.

A jövedelem viszonyok tekintetében az adott fiatal gazdának működési időszak 3. évében, figyelembe véve a pályázati felhívás egyéb elvárásain túl (4. működési évében fő állású, mg-i fő tevékenégi körű egyéni vállalkozónak vagy gazdasági társaság vezetőjévé kell válnia) legalább 1 pontszám elérése érdekében az alábbi idealizált jövedelem értéket kell elérni ahhoz, hogy járulékait, Ön és családfenntartását valamint kötelezettségeit fedezni tudja.

7. táblázat. Fiatal gazda idealizált jövedelem kalkuláció 3.működési év

Table 7. Young farmer idealized income calculation 3. operating year

3. működési év				
Mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelem/év	Havi bontás	Garantált bérminimum (Ft,-/hó)	Elért %	Adható pont
2 350 000	12	129 000	151,80%	1 pont
2 650 000	12	129 000	171,19%	2 pont
2 800 000	12	129 000	187,33%	3 pont
3 100 000	12	129 000	200,25%	4 pont

Forrás: saját szerkesztés (2017)

A jövedelem viszonyok tekintetében az adott fiatal gazdának működési időszak 4. évében, figyelembe véve a pályázati felhívás egyéb elvárásain túl (4. működési évében fő állású, mg-i fő tevékenégi körű egyéni vállalkozónak vagy gazdasági társaság vezetőjévé kell válnia) legalább 1 pontszám elérése érdekében az alábbi idealizált jövedelem értéket kell elérni ahhoz, hogy járulékait, Ön és családfenntartását valamint kötelezettségeit fedezni tudja.

8. táblázat Fialat gazda idealizált jövedelem kalkuláció 4.működési év
Table 8. Young farmer idealized income calculation 4. operating year

4. működési év				
Mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelem/év	Havi bontás	Garantált bérminimum (Ft,-/hó)	Elért %	Adható pont
3 500 000	12	129 000	226,09%	1 pont
3 890 000	12	129 000	251,29%	2 pont
4 280 000	12	129 000	276,48%	3 pont
4 650 000	12	129 000	300,38%	4 pont

Forrás: saját szerkesztés (2017)

5. Következtetések és javaslatok

A kedvezőtlen piaci környezet, és az alacsony jövedelmezőségi, magas elvárás szint a bürokratikus jogi szabályozás, és büntetési szankciók, korlátozott agrárgazdasági szegmensek elkedvetleníti a leendő „Fialat gazdákat” valamint nagymértékben befolyásolják fejlődési lehetőségeiket. Ellenben az egyedülálló előfinanszírozási forma, a többlettámogatás (+10%) a tág pénzügyi felhasználási lehetőség a magas élömunka igényes termékek előállítására, a családi tradíciók követésének lehetősége, az érdekvédelmi szövetség nyújtotta biztonság felbátorítja, és ösztönzi a „Fialat gazdákat” a termelésre! A nehézségek ellenére kitörési pont a szép korú magyarországi agrártársadalom felújítására, hogy a „Fialat gazdák” által irányított egyéni és társas vállalkozások az uniós és hazai források segítségével látványos növekedést érhetnek el, ez által fokozottabban járulnak hozzá a maguk és az országunk fejlődéséhez és a fenntartható fejlődéshez. A 2017. évi pályázati felhívás már korántsem volt olyan népszerű, mint az azt megelőzőek a pályázati hajlandóság jelentős mértékben visszaesett, ennek oka, hogy a vállalt pénzügyi kötelezettség nincs arányban az elnyerhető támogatási összeggel, valamint a üzleti terv szubjektív pontozási rendszere, nincs arányban a pénzügyi terv objektíven kidolgozott pontozási rendszerével.

Úgy gondolom, hogy az elöregedő magyarországi agrárszektor fontos kitörési pontja lehet a fiatal gazdák termelési kedvének visszanyerése és a hatékony, átgondolt, lépésről lépésre haladó generációváltása amellettt hogy a fiatal gazdáknak szakértői segítségnyújtásra van szükségük, így az működési időszakban (5 év) előírt egy alkalommal megtartott kötelező szakmai továbbképzést ki kellene egészíteni gazdasági, pénzügyi és számviteli ismeretátadással is, valamint a képzések gyakoriságának intervallumát is szükséges lenne növelni. Ehhez az adott térség környezeti tényezőin, termelési hagyományain, és a megfelelő ösztönzési rendszerre van szükség. A rendszer bázisát a „Fialat gazdák” számára nyújtandó kedvezményekben, a szakma presztízsének visszanyerésében és az előnyös agrártámogatási intézkedésekben látom. A gazdálkodás szeretetén, valamint a földművelő, állattenyésztő hagyományok ápolásán túl fiatal gazdák által alapított gazdaságoknak az önellátáson és a családeltartó szerep betöltésén túl képesnek kell lennie pénzügyi és számviteli ismeretek birtokában és alkalmazása segítségével a nemzetgazdasági érdekek szolgálatára így mezőgazdaság bruttó hazai termék (GDP) növelésére, de legalább a jelenlegi szint megtartására.

JEGYZETEK

1. Hantos Krisztina (2010): Hatékony generációváltás elősegítése a mezőgazdaságban – A fiatal gazdák támogatása. Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola (PhD) disszertáció pp. 31.
2. Nagy Zsolt (2015): A Fiatalkazda támogatások szerepe a mezőgazdaságban. (Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar) 2015. 8. oldal.
3. Pólya Árpád (2014): Mezőgazdasági termelők gazdaságfejlesztési tervei és annak irányai (AgroStratégia).
4. Lázár János (2015): Miniszterelnökséget vezető Miniszter Makói Nemzetközi Hagyma és Gasztronómiai Fesztivál Mezőgazdasági fórumbeszéd.
5. Laczka Éva (2014): KSH elnökhelyettes előadás AGRYA és Második Hullám Vidéki Ifjúsági Szövetség közös konferenciáján.
6. Nagy-Baráth (2015): A többtényezős termelékenység és a környezeti állapot változása a magyar mezőgazdaságban, az EU-csatlakozást követően Statisztikai szemle 93. évfolyam 1. szám.
7. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból 24/2015. (IV. 28.) MvM rendelet a fiatal mezőgazdasági termelők indulásához.
8. A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás (2017) Kódszám: VP2-6.1.1-16 Miniszterelnökség, Széchenyi 2020.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Hantos Krisztina (2010): Hatékony generációváltás elősegítése a mezőgazdaságban – A fiatal gazdák támogatása. Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola (PhD) disszertáció pp. 31.
- Laczka Éva (2014): KSH elnökhelyettes előadás AGRYA és Második Hullám Vidéki Ifjúsági Szövetség közös konferenciáján.
- Lázár János (2015): Miniszterelnökséget vezető Miniszter Makói Nemzetközi Hagyma és Gasztronómiai Fesztivál Mezőgazdasági fórumbeszéd.
- Nagy-Baráth (2015): A többtényezős termelékenység és a környezeti állapot változása a magyar mezőgazdaságban, az EU-csatlakozást követően Statisztikai szemle 93. évfolyam 1. szám.
- Nagy Zsolt (2015): A Fiatalkazda támogatások szerepe a mezőgazdaságban. (Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar) 2015. 8. oldal.
- Pólya Árpád (2014): Mezőgazdasági termelők gazdaságfejlesztési tervei és annak irányai (AgroStratégia).
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból 24/2015. (IV. 28.) MvM rendelet a fiatal mezőgazdasági termelők indulásához.
- A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás (2017) Kódszám: VP2-6.1.1-16 Miniszterelnökség, Széchenyi 2020.